

הורים יקרים,
לפניכם גיליון שלישי של "משפחתי" עלון להורים פרי עטי המופץ באמצעות המייל. בעקבות הגיליון הקודם הגיעו אלי פניות רבות, שאלות ובקשות שונות. לחלק מהפניות עניתי באמצעות המייל ולאחרות אתייחס בגיליון זה ובגיליונות הבאים.

נפתחת סדנה חדשה בנושא: התמודדות עם קשיים בתוך המשפחה
לידיעתכם, בתחילת חודש נובמבר נפתחת סדנת אימון להורים בהנחייתי. נושא הסדנה: התמודדות עם קשיים ביחסים הבינאישיים ובתקשורת בן הורים לילדים ובמשפחה המורחבת. פרטים נוספים בטל': 052-4410626 ובמייל: gadyrosen@gmail.com
עוד פרטים על אימון משפחתי והשפעתו על חיזוק המערכת המשפחתית וטיפול במצבי קושי - בסוף הגיליון.

מה בגיליון הנוכחי? לקראת פתיחת שנת הלימודים בחרתי לעסוק בנושא ההסתגלות וההתמודדות עם שינויים והתחלות חדשות בהקשר של תחילת שנת הלימודים. החזרה מהחופש הגדול לשנת לימודים חדשה דורשת מן הילדים (וגם מההורים) הסתגלות מחדשת למסגרת. לעיתים מדובר במסגרת חדשה של ממש: ילדים הנכנסים למשפחתון, גן ילדים או בית-ספר, אחרים שעברו דירה או בית ספר, או שפוגשים גננת או מחנכת חדשה.
גם אם הילדים ממשיכים במסגרות מוכרות, כדאי לזכור שהחיים רצופים במעברים ושינויים ברמות שונות, ואחד מתפקידי ההורים המרכזיים הוא ללמד את הילד דרכים להתגבר על הקשים, ולסייע לו למצוא פתרונות ולהסתגל למציאות חדשה בדרך הקלה והטובה ביותר.

אורחים בעלון: הבגיליון הנוכחי מתארכת הסופרת גלילה רון-פדר עמית המציעה דרכים לעידוד הקריאה אצל ילדים בעידן האלקטרוני- דיגיטאלי, בגיליון הבא שיעסוק במתבגרים, יתארח הפסיכולוג פרופ' חיים עומר. מאוניברסיטת תל אביב, שיציג דרכי התמודדות עם תופעות הקשורות לגיל ההתבגרות.

את העלון ערכה ועיצבה ישראלה שפרינגר. בפינת הקריקטורה מציג המאייר מיקי עמית זווית ראייה ייחודית לנושא הסתגלות ההורים (דווקא)...

אני מאחל לכולכם קריאה מהנה ומועילה, וכרגיל, אשמח לשמוע מכם תגובות רעיונות ובקשות. אבקש לקבל את עזרתכם בהפצת העלון בין חברים שעדיין לא קיבלו את העלון.

קריאה מהנה!

שלכם,
גדי רוזן, מאמן משפחתי ואישי
מנחה הורים, ילדים ונוער במכון אדלר

התחלה חדשה - סיכון או סיכוי?

על התחלות חדשות, מעברים ושינויים

"כדי להבין את התחושות של הילד במסגרת החדשה - תוכלו להיזכר בימים הראשונים במקום עבודה לא מוכר, בשעה שאתם עדיין לא מבינים את הכללים, הנורמות והבדיחות הפנימיות..."

גם זמן ההפסקות, מיקום המטבח והשירותים עדיין לא ידועים. וזה לא קרה לכם בגיל 6..."

החופש הגדול מסתיים בקרוב ושנת לימודים חדשה ניצבת בפתח. הימים האחרונים של החופש והימים הראשונים של שנת הלימודים מהווים עבור ילדים רבים והוריהם תקופה של הכנות והסתגלות לשינויים ולסביבה חדשה, שבמהלכה הילדים לומדים ומתאמנים בהסתגלות למציאות חיים לא מוכרת.

התחלה חדשה אצל ילדינו מאפשרת התחדשות ושינוי התלהבות ויצירה, ולכן חשוב לדעת כיצד להתמודד עימה ולהפיק ממנה את המיטב. הורים רבים שואלים, בהקשר זה: האם נדע לנצל את השינוי לצמיחה והתפתחות? האם המעבר יזכר אצל הילד לעתיד כאירוע חיובי או כטראומה והחמצה? האם נתייחס אל המעבר כאל סיכון או כסיכוי?

מסגרות חדשות: אי-ודאות, הסתגלות וצמיחה

ניתן לומר שהחיים בכללותם ותקופת הילדות בפרט רצופי מעברים ושינויים, חלקם חדים, ומהירים (למשל: מעבר דירה, כניסת תינוק חדש למשפחה) וחלקם מתונים יותר. השינויים והמעברים מתחילים כבר ברגע הגיחה מן הרחם החוצה, ממשיכים ביציאה מהבית לפעוטון או לגן, אח"כ לביה"ס, לצבא, לטיול הגדול, לאוניברסיטה, לעבודה חדשה... וכך עד הפרישה לפנסיה.

התחלה חדשה היא תמיד הזדמנות לצמיחה והתפתחות, אף שהיא אינה צעד פשוט. אצל ילדים והוריהם קיימת התרגשות רבה מן הכניסה למסגרות חדשות, לצד חששות ותחושות של זרות וחוסר-שייכות. מקורם של החששות הוא באי הודאות: ההתרחקות מהמוכר והבטוח לעבר הבלתי ידוע, מערערת אצל רבים את מערכות החיים המוכרות.

עבור הילדים, המעברים הדרמטיים ביותר הם היציאה הראשונה מהבית לגן או למעון (ובבית - הסתגלות למטפלת חדשה). הכניסה לבית הספר משמעותית במיוחד, כי ביה"ס נתפש כעולמם של "הגדולים". בגיל צעיר זה, הילדים עדיין מתקשים רגשית להתמודד עם הפרידה והריחוק מההורים, במקום גדול, צפוף ולא מוכר.

בכל מסגרת חינוכית יפגוש הילד מקום זר ושונה, פנים חדשות ובעיקר: חוקים וגבולות חדשים. הוא יצטרך לנווט את דרכו ולפעול כדי ליצור לעצמו מקום טוב ושייכות חברתית, וללמוד לתפקד על פי הנורמות, הדרישות והחוקים החדשים. כל זה כלל אינו פשוט עבורו.

תקופת ההסתגלות של ילדיכם למסגרת החדשה עשויה להיות קלה וקצרה יחסית, או ארוכה ומורכבת יותר. קשיים בהסתגלות עשויים להופיע מייד בימים הראשונים, בהמשך במהלך השנה, או בכלל לא. התמודדות מוצלחת עם המעבר קשורה במגוון רחב של גורמים, בהם: אופיו של הילד, סגנון החיים שלו, היכולת שלו להתמודד עם פרידה ועם שינויים, וכן בצפיות ממנו, במסרים שהוריו משדרים לו ובאופן שבו הם מביעים את תמיכתם.

שינוי כהזדמנות לחיזוק המערכת המשפחתית

בגיליון שלפניכם תמצאו דרכים שיסייעו בידיכם ללוות ולהקל על ילדיכם את הקליטה וההשתלבות במסגרת החדשה. אנו נעסוק בעיקר במעבר לגן ובכניסה לכיתה א', בהתמודדותם של ילדים רכים שלעיתים מתקשים לווסת את רגשותיהם ולשתף אחרים בתחושותיהם. עם זאת, כל הורה לילד בכל גיל יוכל ללמוד כיצד להפוך את המעבר להזדמנות ולהתמודדות מחזקת עבור הילד והמשפחה כולה.

כדאי לזכור: בחלק גדול מן המקרים, מה שאתם, ההורים, מצפים או חוששים ממנו - הוא אכן מה שיקרה בפועל, מכיון שהילדים קוראים ומרגישים אתכם... חישובו על כך, והשתדלו לצפות רק לטוב!

מה עושים? שאלות ותשובות

הורים רבים שואלים כיצד להתמודד עם שינויים ומעברים למסגרות חדשות. לפניכם תשובות למספר שאלות בנושא. במדור "טיפ-טיפה: כמה טיפים מעשיים" תוכלו לקרוא על דרכים שיקלו את ההתמודדות עם המעבר של הילד לגן ולבית הספר.

בבית הספר ובגן מארגנים יום הכרות לכל ההורים. האם כדאי ללכת עם הילד?

רצוי שהילד וההורה יבקרו בבית הספר או בגן לפני תחילת הלימודים - על מנת להקטין את החששות מן הבלתי ידוע. עם זאת, ביום ההיכרות הרשמי שנערך בגן או בבית הספר, עלולים להיווצר עומס ואי סדר הנובעים מכמות המבקרים הגדולה. לכן כדאי לבקר במקום עם הילד בהזדמנות אחרת, ולהכיר יחד את הסביבה החדשה, בשקט ושלווה וללא לחצים.

במה יכולים לעזור האחים הגדולים כדי להקל על ההסתגלות לכיתה א'?

לפני הכניסה לכיתה א' כדאי למנוע מן האחים להעביר לילד מסרים, שליליים ועובדות לא נעימות הקשורות לחי" בית הספר. רצוי למנוע מצב זה, הפוגם בצפייה ובשמחה לקראת כיתה א'. ניתן "לנצל" את ההזדמנות זו כדי לאפשר לאחים הגדולים תחושת בגרות ואחריות ולהציע להם לבקר את הילד בהפסקות בימים הראשונים. כך יחוש הילד בנוכחות בוגר לידו, אליו יוכל לפנות בעת הצורך. ניתן לדאוג ל"חונכות אישית" נוספת של תלמיד מכיתה גבוהה יותר, המלווה את הילד בתקופה הראשונה בבית הספר. זהו נוהג המקובל כיום ברבים מבתי הספר.

אנחנו חוזרים מטיול משפחתי בחו"ל כשבוע לאחר תחילת שנת הלימודים. האם זה ישפיע על בננו, שעולה לכיתה א'?

בעיקרון, מומלץ שלא להגיע לכיתה לאחר ששנת הלימודים כבר החלה, ולהפסיד את ימי ההסתגלות הראשונים, שבהם הילדים מכירים את הסביבה, לומדים את החוקים והכללים ומכירים את הצוות ואת התלמידים האחרים. ילד שיצטרף בהמשך עלול שלא להרגיש שייך...

בתנו מתחילה השנה את גן החובה, ולאחרונה שמענו מהורים אחרים

ביקורת לא מחמיאה על הגנת החדשה. מה לעשות?

חשוב מאוד שהילדים יחוו שההורים מביעים אמון במקום החדש. אם ההורים אינם מאמינים במחנכים, הם משדרים לילדם מתח וספקות, גם אם הם אינם אומרים זאת במפורש. הדבר עלול להעלות את סף החרדה וההתנגדות של הילדים מפני המקום החדש, ולכן כדאי לחשוב היטב מה משדרים לילד. כדאי לבדוק אם הספקות קשורים להורה, ה"משליך" את חששותיו על הגנת או המורה. בכל מקרה, ההורה צריך לחוש שלם עם ההחלטה על הגן, להעביר את המסר לילד, אך הוא צריך להיות עם "האצבע על הדופק". אם ההורה באמת לא סומך על הגנת ומאמין שיש בסיס מציאותי לחששותיו, כדאי לנסות ולמצוא מסגרת אחרת לפני שנת הלימודים.

בימים הראשונים בגן הילד בוכה בכל בוקר ומסרב להיפרד מאיתנו. כיצד עלינו לנהוג?
במקרים רבים בגן (וגם בכיתה א') הפרידה מן ההורה מלווה בבכי. מומלץ להורה לא להיבהל. בכי הוא אמצעי לגיטימי במצב של קושי רגשי. באופן זה פורקים הילדים רגשות סוערים של עצב, פחד ותסכול. כדאי לזכור: הבכי הוא אירוע המתרחש רק בשלב הפרידה, ואינו נמשך לאורך כל היום. רצוי להימנע מתחושות אשם – המסגרת החדשה לא מהווה פגיעה ילד, אלא מיועדת להתפתחותו. ההורה צריך להבין את הקושי של, אך להימנע מלחזק התנהגות זו. כדאי לשים גבולות (ללכת בזמן מן הגן) ולהתייעץ עם הגננת. בכל מקרה, יש להימנע משיחות על הבכי עם הגננת בפני הילד, כדי שלא לתת לו "נשק" וכוח כנגד ההורה.

טיפ-טיפה: כמה טיפים מעשיים

טיפים להורים לילדים צעירים

כיצד לצלוח את המעבר לגן או לביה"ס בצורה ה"חלקה ביותר", ולהפיק ממנו את המירב?

טיפים לקראת המעבר לגן או לכיתה א'

הכרות מוקדמת: רצוי שהילדים יגיעו ביום הראשון לגן או ללימודים למקום מוכר יחסית. כדאי לפגוש את המורה או הגננת לפני תחילת שנת הלימודים, לבקר יחד בחופש ולראות את ביה"ס או הגן מבפנים, למצוא יחד את הכיתה והשירותים. רצוי שהילד גם יכיר את גם את הדרך לבית הספר, את המקום בו מורידים אותו מן ההסעה או פוגשים אותו בסוף היום. ככל שהמקום מוכר יותר, כך הוא נתפס פחות מפחיד או מאיים, ומקל על ההסתגלות.

חוזרים לשגרת יום מסודרת: בימים האחרונים של החופש הגדול מומלץ לחזור בהדרגה לשגרה: ללכת לישון בשעה סבירה ולקום בבוקר בשעה מוקדמת יחסית, ובכך להרגיל את השעון הפנימי להתנהלות היומיומית הצפויה.

התארגנות ללימודים או לגן: הקפדה על שלבי התארגנות מקדימים - יצרו "סדר בבלאגן" וסייעו לילד ולהורים לחוש רגועים יותר לקראת המעבר: הקפדה על שעות שינה מספקות, התארגנות מראש בערב שלפני, הכוללת הכנת בגדים, נעליים וצעצוע שהילד יכול לקחת עימו, יסייעו לעבור את הימים הראשונים ב"ראש נקי" יותר. הזמן הניתן להתארגנות בבוקר הוא חשוב. ביום הראשון (וגם באלה שאחריו) כדאי להעיר את הילד בזמן, ולא ברגע האחרון, כדי שיהיה לו זמן להתארגן לאכול ולשתות ולדבר עם ההורים בנחת. לא כדאי להוסיף לחץ לתחושת המתח שכבר קיימת.

נמנעים משינויים או ממעברים נוספים: בתקופה האחרונה של החופש מומלץ להימנע משינויים יזומים, כמו חזרה מחו"ל או מעבר דירה.

המעבר לא קל לילד ורצוי להימנע מלהכביד עליו בשינויים נוספים, ככל הניתן. כדאי לדאוג שבכיתה החדשה יהיו מספר ילדים שהילד מכיר, על מנת שהסביבה האנושית החדשה לא תהיה זרה לחלוטין ולשם כך מומלץ ליזום מפגשים חברתיים בימים האחרונים של החופש.

מחזקים עצמאות ואחריות אישית: כדאי להתחלה חדשה היא הזדמנות לרענן חוקים וסדרים ישנים, שנשכחו במהלך חופשת הקיץ, המעודדים עצמאות ולקיחת אחריות של הילד בתחומים מוגדרים. למשל: כדאי להעביר אליו את האחריות לסידור בגדים ונעליים, צחצוח שיניים, סידור המיטה ואפילו כיוון שעון מעורר.

הבית כמקום של יציבות וביטחון: בתקופה של שינוי דרמטי רצוי שהבית יהווה עבור הילד סביבה שקטה נינוחה ורגועה, אי של יציבות שקט וביטחון. זה לא בדיוק הזמן הנכון למסיבות ואירועים גדולים בבית וגם לא לנסיעות, לטיול ללונה פארק או לחוגים.

נמנעים מהשוואות: רצוי מאוד לא לערוך השוואות עם האחים הגדולים או עם ילדים אחרים, כי זה גורם ללחץ מיותר לילד ואף להורים. השוואה שכזו איננה רלוונטית, כי לכל ילד קצב ההסתגלות האישי והייחודי שלו.

יוצרים קשר עם המורה או הגננת: מומלץ להיות בקשר עם הגננת או המחנכת בתקופת ההסתגלות הראשונה. שיחות עם המורה יש לערוך לא בנוכחות הילד, אלא בטלפון בשעות שנועדו לכך. אין לשתף את הילד בכך או להפגין דאגה בפניו.

משוחחים ומסכמים: כחלק מן ההכנות למעבר החדש, כדאי לערוך מסיבת "סיום החופש" עם משפחה או חברים, לצאת יחד לבילוי משפחתי, או פשוט לשוחח עם הילד על החופש שהיה ועל שנת הלימודים שמתחילה.

משתפים: כדאי לשתף ולספר לילד "מה היה כשאני הייתי ילד בגילך והלכתי לגן או לבית הספר". הילדים אוהבים לשמוע סיפורים על הילדות של הוריהם, זה מרתק אותם, ויוצר קירבה, אינטימיות, תחושת שותפות ואוזן קשבת.

מביעים אמון בילד: מסרים מילוליים ובלתי מילוליים של ההורים מסייעים לילד (או מקשים עליו) בהתמודדות עם המסגרת החדשה ובחינוך לעצמאות. על ההורים להאמין בילד, לסמוך על היכולות והכישורים שלו ללמוד ולהסתגל למסגרת החדשה. עליהם לדעת שזו חוויה חיובית, קשה ומחשלת, שרק באמצעותה הילד יצמח ויצא לקראת עצמאות, וחשוב לשדר זאת לילד. צריך להאמין שהילד אכן בשל לשינוי מבחינה רגשית, חברתית, קוגניטיבית ומוטורית, אחרת לא היה עולה לגן או לבית הספר. גם אם לדעתכם, הילד עדיין חסר כישורים חברתיים או שהם אינם מפותחים מספיק – עליכם להאמין שבגן או בבית הספר הוא ילמד ויפתח אותם ולעזור לו בכך.

מביעים ביטחון ואמון במקום החדש: חשוב מאוד שהילדים יחוו שההורים מביעים אמון במקום החדש. אם ההורים אינם מאמינים במקצועיותה של גננת או לא סומכים על המורה (למשל, דורשים מצלמה בגן או מביעים ביקורת על המורה), הם משדרים לילדם מתח וספקות לגבי המקום החדש. גם אם הם אינם אומרים זאת במפורש, הם עשויים לשדר את חששותיהם באופן לא מילולי. הילדים קולטים היטב את תחושות הוריהם, ומפרשים זאת כמסר שהמקום והאנשים החדשים אינם בטוחים ואמינים ולא ניתן לסמוך עליהם. הדבר עלול להגביר אצלם את החרדה מן השינוי, עד למצבים קיצוניים שבהם הילד מסרב ללכת לגן או לבית הספר.

נזהרים במסרים מרגיעים: חשוב להציג בפני הילד את המציאות החדשה, ולומר לילד את האמת (לא חייבים לומר הכל) ולא ליפות את המציאות על מנת להרגיעו. לא כדאי להגיד "אל תדאג הכל יהיה אותו הדבר" כי זה ממש לא נכון ועלול ליצור אצל הילד חוסר אמון בהורה. הדרישות בבי"ס שונות מאלה בגן, נדרשים יותר משמעת ומאמץ והמסגרת שונה לגמרי.

תמיכה במקום חקירה: בימים הראשונים ההורים המודאגים רוצים לדעת כמה שיותר איך היה לילד, ובמקרים רבים לילד לא מתחשק לספר דבר. יש לזכור שתפקיד ההורה אינו לחקור ולחלץ מהילד כמה שיותר מידע. לכן רצוי להימנע שאלות חקרניות מסוג "מה היה בגן או בבי"ס?". במקום זאת ניתן פשוט להקשיב לו, להכיל את תחושותיו ורגשותיו של הילד, להיות פנוי אליו, לתמוך ולעודד כשצריך. אפשר פשוט לאהוב ולחבק...

כיצד להקל על ההסתגלות לגן?

חפץ אהוב: כדאי לאפשר לילד להביא איתו לגן חפץ אהוב שהוא קשור אליו ושיקל עליו על תחושת הזרות והפחד. כדאי לבדוק עם הגננת אם הילד יכול לגדל צמח בגן. זה מקובל בגנים מסוימים ועשוי להקל על ההתחברות למקום החדש.

מסרים חיוביים, חיזוקים ועידוד: מומלץ להעביר לילד מסרים

חיוביים על הגן ועל עצמו, כמו: "אתה כבר גדול", "בגן החדש עושים דברים של גדולים", "תכיר חברים חדשים ותוכל לשחק איתם". מסרים אלה יוצרים אצל הילד גישה חיובית ואמון בעצמו ובגן.

שיחה מקדימה עם הגננת: במידה וליד קושי מיוחד - כדאי לשוחח עם הגננת ולדווח לה על כך - כדי שתדע להתמודד עמם. את השיחה אין לערוך בנוכחות הילד.

מפגש עם החברים לגן: כדאי לברר עם הגננת מי הילדים בגן שגרים בשכנות לילד, ולערוך מפגש בין הילדים (והוריהם) לפני תחילת שנת הלימודים. כך נוודא שביום הראשון בגן הילד יפגוש בפנים מוכרות, דבר שיקל עליו את הקליטה וההסתגלות.

מגלים הבנה לחרדות או פחדים לקראת הכניסה לגן הילדים: אם חושש או בוכה בימים הראשונים, השתדלו לא להתבייש בהתנהגותו, ולא לכעוס עליו או להתייחס אליו באמצעות מסרים מחלישים, כמו למשל: "אתה מתנהג כמו תינוק", "אתה עושה לי בושות!" וכיו"ב. הילד חווה קושי רגשי אמיתי, וחשוב להכיל את רגשותיו, לתמוך בו, להיות איתו ובשבילו, ולעודד אותו.

וכשכבר מגיעים לגן...

כדאי שהילד יגיע לגן בהליכה (ולא כשהוא נישא על זרועותיהם של הוריו) כדי להקל על תהליך הפרידה. מומלץ שלא לתת לגננת "לשחרר" את הילד מן ההורה בכוח, כדי שלא תיתפס כדמות "רעה" בעיני הילד. אין לשאול את הילד "אני כבר יכול ללכת?", אלא לומר: "עכשיו אני הולך ובצהריים אחזור לקחת אותך". אין לבקש מהילד "אישור" ללכת מהגן לעבודה. זוהי החלטה הנובעת מסמכות הורית ואינה תלויה בילד. בימים הראשונים מקובל להישאר מעט עם הילדים בגן. מומלץ להורים להתארגן כך שבימים הראשונים ניתן יהיה לאחר לעבודה, ולהקדיש לילד זמן וסבלנות, ואם אין אפשרות לכך – כדאי לשלוח את אחד הסבים. כשנשארים עם הילד בגן - מומלץ להגדיר גבולות (למשל: "אני יושב איתך 5 דקות" או "נעשה ציור אחד ואני אלך לעבודה"). יש לזכור שנוכחות ההורה בגן אינה מהווה תחליף לגננת. ולכן חשוב "לצמצם נוכחות" ולא להתחרות בגננת, לשבת בצד ולתת לילד להתנהל בעצמו ולמצוא לעצמו עניין, מבלי "לנהל" אותו ולומר לו מה לעשות.

לסיכום: יש לזכור שהסתגלות היא תהליך הדורש זמן ומאמץ. במקרים רבים הוא עשוי להיות ארוך וממושך ומהורה נדרשת סבלנות רבה. רוב הילדים מסתגלים בהצלחה לגן או לבי"ס, וגם אם קיים קושי ראשוני - הם מתגברים, מתחזקים וצומחים באמצעות התמודדות זו. עם זאת, במקרה שהקושי אינו חולף - והילד אינו מתגבר בכוחות עצמו זו הזדמנות לזהות אותו ולהתמודד ולתת לו מענה מקצועי.

עידוד קריאה בעידן הטלוויזיה והמחשב ראיון עם הסופרת גלילה רון-פדר עמית

לקראת שנת הלימודים שוחחתי עם גלילה רון-פדר עמית, מחברת ספרים אהובים לילדים, בני נוער ומבוגרים. שאלתי אותה על דרכים לעודד קריאת ספרים אצל ילדים, בעידן שבו המחשב והטלוויזיה הפכו לעיסוק המרכזי בשעות הפנאי.

גלילה רון פדר, איך ניתן לעודד ילדים לקרוא ספרים?

"יש דרכים רבות לעודד ילדים לקריאה. בבתי הספר, למשל, עורכים מבצעים רבים שמטרתם עידוד קריאה. בבית הדרך הטובה ביותר היא לתת דוגמה אישית. בבית שבו ההורים קוראים, יש סיכוי רב יותר שהילדים יקראו. כדאי להתחיל בהנחלת חוויית הקריאה עוד בגילם הקטנים, טרום קריאה, באמצעות קריאת סיפור לפני השינה. הזיכרון המתוק ילווה את הילד גם בהמשך חייו ויקרב אותו לספרים."

ומה ניתן לעשות כשהילדים כבר לומדים בבית הספר אך אינם מעוניינים בקריאת ספרים?

"במטרה לחזק את הקריאה אצל הילדים הגדולים יותר, ניתן ליזום "פעילות" משותפת, שבה ההורים יכולים לקרוא להם פרק בספר (רצוי לקרוא בצורה מעניינת) ולבקש מהילד לקרוא בעצמו את הפרק הבא, וכך להמשיך לסירוגין, עד שהילד מחליט שהוא מעדיף להתקדם מהר ובקצב שלו. התפקיד שלי כסופרת שונה כמובן – עלי לדאוג שיהיו לילדים די ספרים מעניינים, שיחבבו עליהם את חוויית הקריאה..."

מה מומלץ שההורים לא יעשו?

"חשוב מאוד שהורים לא יכתיבו לילדים מה לקרוא. אם ילד מבקש לקרוא ספר מסוים, יש להניח לו ולא לקבוע איזה ספר ראוי יותר לקריאה ואיזה לא. ואם אתם בכל זאת רוצים לחבב ספר מסוים על ילד, אתם יכולים לעשות איתו הסכם שהוא יקרא את הפרק הראשון ואחר כך יחליט. זכותו של כל ילד להפסיק לקרוא ספר באמצע. בשום אופן אסור לאלץ אותו לקרוא או לסיים ספר שלא מעניין אותו. המטרה היא לגרום לו לאהוב את הקריאה ולא לפתח רגשות שליליים..."

איך ניתן להתמודד מול כל הפיתויים המודרניים הנגישים כל כך, מחשב, טלוויזיה, סוני פלייסטיישן?

"הפיתויים המודרניים אינם איום ואין צורך להתייחס אליהם כך. יש מקום לכל. גם כשאני הייתי ילדה היו לנו פיתויים. בילינו הרבה בחוץ, יצאנו לטיולים וחיפשנו הרפתקאות, ואף על פי כן היו כאלה שקראו. כך גם כיום - יש ילדים רבים שקוראים. מי שלומד לאהוב לקרוא לא יוותר על הקריאה בגלל הפיתויים המודרניים. לכן, הדבר היחיד שאנחנו אמורים לעשות הוא לחבב על הילדים את הקריאה ולא לתת להם את ההרגשה שהפיתויים האחרים הם תחליף".

למה חשוב לעודד ילדים לקרוא? אולי זוהי מדיה מיושנת שאין לה תרומה אמיתית לחייהם?

"האהבה של הילדים הקוראים לספרים היא ההוכחה לכך שאין תחליף לספר. ספר שונה מסרט או משחק מחשב, בעיקר בזכות הדמיון שהוא מפעיל. בקריאה אנחנו קוראים סימנים ומתרגמים אותם לתמונות בדמיון שלנו וזהו תהליך הרבה יותר מורכב ומפתח חשיבה ויכולת קוגניטיבית. כך כל אחד הפוך למעשה שותף ביצירה ויכול לתרגם אותה לתמונות ולאירועים כאוות נפשו. בנוסף, אופן החשיבה שלנו הוא מילולי, וככל שאנחנו קוראים יותר משתפרים יכולת החשיבה, כושר הניסוח שלנו והתקשורת שלנו עם הזולת".

מהו מקומו של הביקור עם הילד בספריה כמקדם קריאה?

הביקור בספריה עם הילד (ביקור יזום על ידי בית הספר או ההורים חשוב לעידוד הקריאה, מכיוון שהילד נחשף למגוון רחב של ספרים, מתוכם יכול לבחור כאוות נפשו את הספר שמסקרן אותו. הספריה מציגה בפניו מבחר עצום הנתון לבחירתו, ממש כמו חנות ממתקים..."

"ספרים רבים שלי עוסקים בהסתגלות והתחלות חדשות והמפורסם ביניהם (תורגם לשבע שפות) הוא הספר "אל עצמי" - סיפורו של ציון כהן, ילד מבית-שאן, המגיע מבית הרוס ועובר לגור במשפחה אומנת בחיפה. ציון חייב להסתגל לא רק למקום חדש אלא גם לתרבות אחרת. נראה לי שהמיוחד בספר הזה הוא שציון לא רק מסתגל, אלא שבמקביל, שומר על עצמיותו, אינו מוותר ומסגל גם אחרים אל העולם שלו, שיש בו לא מעט יתרונות".

האם יש בספרים שלך התייחסות להסתגלות לשינויים

והתחלות חדשות?

"כפי שאמרתי, אני רואה את תפקידי כמי שמסייעת לחבב את הקריאה על הקוראים. הסדרה החדשה נקראת "סיירת המדע", המציגה נושאים שונים במדע בקלילות ובכיף, ממש כמו שבסדרת "מנהרת הזמן" הצגתי בפני הקוראים נושאים היסטוריים בכיף. עד כה יצאו לאור שלושה ספרים: "הקרב נגד הסטרפטוקוק הרשע", "מבצע ברק ורעם" ו"הבריחה מכוח המשיכה". הספר הרביעי נמצא בדפוס - "הרפתקה אטומית".